

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d 01 mei – 13:00 uur d.d. 02 mei

5.1.2e Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 On(voldoende)beschermd zorgpersoneel Niet-coronapatiënten die wachten op hun behandeling Slachtoffers van huiselijk geweld 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Vakbonden, belangenpartijen, en zorgbestuurders OV-bedrijven 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Crisiscommunicatie-experts

Samenvatting

- Doorkijkje naar de komende weken. Media concluderen (gesteund door verslagen van straat en diverse onderzoeken) dat steeds meer Nederlanders zich meer vrijheid verschaffen, nu het acute gevaar van het virus lijkt te zijn afgeremd. De waarschuwingen die vanuit de zorghoek blijven komen, lijken daarbij minder aan te komen.
- Versillende communicatie-experts 'denken mee' over hoe het Kabinet de komende tijd zich in de communicatie moet richten tot het publiek, nu 'optimisme de nieuwe vijand' in de crisis is geworden. Hoewel er geen consensus is over de beste communicatiestrategie, roepen de experts veelal wel op tot het blijven uitleggen *waarom* we de maatregelen hebben getroffen en wat er kan gebeuren wanneer we hier te veel van afwijken – "we moeten dit blijven doen met 17 miljoen mensen".
- Tegelijkertijd houdt de druk aan om de lockdown op te heffen, nu een groot deel van de samenleving (financieel) wordt getroffen door de maatregelen.
- De rol van mondkapjes maakt al geruime tijd onderdeel uit van het gesprek in de (sociale) media. Ook de ov-bedrijven roepen nu op tot een verplichting van mondkapjes door reizigers. Het idee dat mondkapjes een belangrijke rol kunnen spelen bij de exitstrategie lijkt aan kracht te winnen, ook al blijven verhalen verschijnen van virologen en epidemiologen die aangeven dat er helemaal geen bewijs is dat mondkapjes in het dagelijks leven werken om mensen te beschermen tegen corona.
- Discussie over wel of geen tekort aan beschermingsmiddelen voor al het zorgpersoneel houdt aan in de media. De invalshoek dit weekend is de rol van Nederland in de 'keiharde' mondiale strijd om mondkapjes. Nederland zou daarin te veel 'polderend' en te weinig doortastend opereren om succesvol zoveel mogelijk beschermingsmiddelen binnen te halen. OV

Karakterisering berichtgeving

- Veel reconstructies in de weekendkranten: AD heeft een *long read* met een reconstructie van de crisisbeheersing in de eerst fase ([zie bijlage](#) voor het volledige artikel!). Volkskrant en NRC beschrijven de rol van Nederland in de mondiale strijd om mondkapjes en andere beschermingsmiddelen. Volgens NRC staat de op consensus-gerichte Nederlandse overheid daarin zwak – "Je moet graaien, niet overleggen".
- In NRC ook aan bod de mobiliteitsdata van het Nederlands Verplaatsingspanel. Daaruit blijkt dat het drukker wordt op straat; vooral in grote steden en 65-plussers trekken er meer op uit.
- Ook aandacht voor de samenleving die zich minder zorgen lijkt te maken en er meer en meer op uit trekt. Trouw laat verschillende communicatie-experts aan het woord die zich buigen over de vraag hoe lang de boodschap 'blijf thuis' nog houdbaar is in een land 'dat langzaam ontwaakt'.
- In Telegraaf een interview met oud-premier Balkenende. Hij hoopt dat het Kabinet snel aan perspectief voor Nederland kan bijdragen vanwege de coronacrisis – "dat is cruciaal in moeilijke tijden."
- Discussie over wel of geen tekort aan beschermingsmiddelen voor al het zorgpersoneel houdt aan in de media. EenVandaag laat een zorgcoördinator (gehandicaptensector) aan het woord die stelt dat ze zelf op zoek moet naar beschermingsmiddelen. "En die worden voor exorbitant hoge prijzen aangeboden".
- Verder schenken media nog aandacht aan de oproep vanuit de ov-bedrijven om bij een opschaling van het OV onder meer mondkapjes te verplichten voor personeel en reizigers. De ov-bedrijven vinden daarnaast dat het Kabinet snel duidelijkheid moet verschaffen over wie er straks het OV mag nemen.
- NOS spreekt met Jaap van Dissel en Jacco Wallinga over de exitstrategie. Een concreet plan is er nog niet. "Dat is echt wat complexer dan een strategie eruit lichten en zeggen dat dat de juiste is, er zitten altijd onzekerheden in", menen Van Dissel en Wallinga.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Slachtoffers*

- Op de IC's liggen nog 735 mensen met corona, 48 minder dan donderdag, aldus het LCPS. Van de Nederlandse patiënten liggen er momenteel 707 in Nederland, 47 minder dan donderdag. Verder verblijven 28 Nederlandse patiënten op IC's in Duitsland, eentje minder dan donderdag. "We komen in de buurt van het streefgetal dat we nodig hebben om de zorg voor andere patiënten te hervatten. Als deze trend zich doorzet komen we over een week uit op ongeveer 500 coronapatiënten op de IC", aldus Ernst Kuipers.

Schade

- Onderzoekers van de Universiteit Maastricht, het Hubrecht Institute in Utrecht en het Erasmus MC schrijven in het blad Science dat het virus behalve de longen ook rechtstreeks de cellen van de darmwand kan infecteren en zich daar kan vermenigvuldigen. Volgens de onderzoekers verklaren de resultaten van het onderzoek waarom een derde van de coronapatiënten maag-darmklachten zoals diarree krijgt.

Oorzaken

- Bij Jinek gaat het over overgewicht en corona. Hoofd IC Peter van de Voort van UMC Groningen vertelt over de nieuwe bevindingen uit onderzoek. Van der Voort meldt dat ze hebben achterhaald dat de hoeveelheid leptine door het virus wordt verhoogd. Dit zou maken dat er beschadiging aan de longen volgt en men aan de beademing moet. Voedingssupplement Resveratrol zou veelbelovend kunnen zijn, maar moet nog verder wetenschappelijk worden getest. Het middel moet vroeg worden ingenomen: "Dan heb ik goede hoop dat je ziektebeeld kan dempen en het niet zo ernstig verloopt dat je naar de IC moet." Hij hoop dat meer onderzoeksgroepen hiermee aan de slag willen.

Informatiebehoefte*Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- Onduidelijkheid over het 'mysterieuze ziektebeeld' van jonge kinderen dat in alarmerende berichten in het buitenland in verband wordt gebracht met het coronavirus.
- Op de social kanalen van minister De Jonge is het sentiment overwegend negatief, zo blijkt uit de (manier waarop) de vragen (worden gesteld): 'Waarom alleen vrouwen? Mogen mannen en kinderen het codewoord bij de apotheek ook gebruiken?'; 'Waarom een codewoord? Dat heeft toch geen zin als iedereen hem weet?'; 'Zitten apothekers er wel op te wachten dat mensen met een masker 19 melding komen / zijn ze wel getraind om daarmee om te gaan?'; 'Kunnen de scholen wel open juist nu er een nieuwe kinderziekte ontdekt is?'. Zorgen blijven binnenkomen over dat er meer getest en getraceerd moet worden; en over het tekort aan persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Vragen die op de corporate kanalen binnenkomen, gaan onder meer over het codewoord: 'Waarom is er gekozen voor de apotheek?'; 'Hoe kunnen mensen dit codewoord zeggen zonder dat iedereen het hoort?'; 'Mijn apotheek is gesloten. Hoe wordt hier rekening mee gehouden?'. Daarnaast ook vragen over het testbeleid: 'Waarom worden jeugdtrainers getest maar geen mantelzorgers?'

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Zorgverzekeraars Nederland trekt miljarden uit voor een steunpakket aan kleine zorgaanbieders zoals wijkverpleegkundigen, fysiotherapeuten en kraamverzorgenden. Het pakket bestaat uit een maandelijkse bijdrage waarmee de omzetsdalingen kunnen worden gecompenseerd.
- St Jansdal is vandaag gestart met een sneltest om corona vast te stellen. Binnen een uur is de uitslag binnen. RIVM zou niet te spreken zijn en hebben gevraagd om het enkel in spoedgevallen te gebruiken.
- Ziekenhuizen in de regio Rotterdam, het Albert Schweitzer Ziekenhuis in Dordrecht, het Beatrix Ziekenhuis in Gorinchem en de ziekenhuizen in Zeeland gaan hun reguliere en uitgestelde zorg weer hervatten.
- CBS: In Q1 acht procent meer import in Nederland aan medische goederen dan een jaar eerder. Het gaat daarbij om medische hulpmiddelen, apparatuur en beschermingsmiddelen als mondkapjes.
- De FDA heeft Gilead toestemming gegeven voor het gebruik van het medicijn remdesivir voor behandeling van patiënten. Het gaat om versnelde goedkeuring van experimentele medicijnen in noodgevallen.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- Marina Falkenstein (zorgcoördinator bij een kleinschalige instelling voor mensen met een beperking) bij EenVandaag: "Er wordt gesteld dat er voldoende materialen beschikbaar zouden zijn voor alle organisaties, maar ik zie het hier niet. Ik zie dat ik het als organisatie zelf moet zoeken. En dat de materialen voor exorbitant hoge prijzen worden aangeboden. (...) Ik maak mij zorgen over mijn team. Als mijn cliënten ziek

worden, dan lopen mijn zorgverleners ook risico. Ik maak me zorgen als werkgever of ik hen voldoende kan beschermen." Falkenstein is zelf mondkapjes gaan maken, "als is het maar voor het gevoel van veiligheid."

- Brabantse ziekenhuizen zijn druk bezig te bepalen wie van de niet-coronapatiënten straks als eerste mag worden geholpen. Dat is zeer ingewikkeld. Zorgmanagers vergaderen hoe 'het stuwmeer' weg te werken. "De afgelopen zes, zeven weken zijn duizenden operaties uitgesteld", zegt zorgmanager Ron van der Pennen, lid van het 'team doorstart' van het Elizabeth Tweesteden Ziekenhuis. "Nu komt het lastige deel. Nu gaan alle specialisten met elkaar in de clinch over wiens patiënt het meest dringend is. De oncologen hebben honderden patiënten van wie zij vinden dat die het eerst op de operatietafel terecht moeten komen, maar de neurochirurgen ook. En ze zijn niet de enigen."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokken?

- De 82-jarige Wil van Buren in beeld met haar actie in het half 8 journaal van RTL. Haar demeterende man heeft ze al 7 weken niet gezien. "Er is een bepaalde kracht in me naar boven gekomen, dit kan ik nog voor de mensen doen." Met haar stille protest wil ze aandacht trekken van de politiek. "Omdat deze kwetsbare mensen verstoten zijn van alles, ze komen nergens meer. Middel is schadelijker dan de kwaal."
- Bestuurslid van Archipel Zorggroep Katinka van Boxtel over de actie: "Ik heb er heel veel bewondering voor. Het raakt me, want zij vertegenwoordigt een hele grote groep. En ik zou niets liever willen dan mevrouw Van Buren naar binnen laten, maar ik mag het ook echt niet doen en ik kan het ook echt niet doen."

Houden mensen zich aan de gedragsadviezen?

- Het wordt drukker op straat, dat ziet ook Sander van der Drift van mobiliteitsbureau DAT.Mobility terug in het Nederlandse Verplaatsingspanel, waar alle verplaatsingen van zo'n vijftienduizend Nederlanders via een smartphone-app bijgehouden worden. "Je ziet in alle databronnen dat het sinds enkele weken weer wat drukker wordt." Zeker in de laatste drie weken stijgt het aantal, de afstand en de duur van verplaatsingen van Nederlanders, blijkt uit een analyse van de verplaatsingsdata uit het panel. Er zijn wel verschillen tussen bevolkingsgroepen. Vooral inwoners van steden en 65-plussers trekken er weer meer op uit.

Betekenisgeving

Welke oproepen en waarschuwingen worden gedaan?

- Isala-bestuursvoorzitter Rob Dillmann wil meer IC-bedden om toekomstige oprispingen van het coronavirus op te vangen. Om uit de lockdown te komen pleit hij voor leeftijdsgrenzen. De overheid moet 'risicogestuurd' gaan werken en onderscheid gaan maken tussen oudere mensen en jongeren, die minder risico lopen om met het coronavirus besmet te raken. Mensen die weinig risico lopen en jonger zijn dan zestig jaar moeten volgens Dillmann eerder weer naar het café kunnen, naar de kapper, met het openbaar vervoer, en misschien op termijn zelfs weer naar feestjes en festivals. Voor kwetsbare of oudere mensen geldt dat niet, vindt hij: risicogroepen moeten we blijven beschermen. "In dat pleidooi zit natuurlijk een spanning. Elke grens die je trekt is arbitrair. Maar het is tijd om na te denken over een intelligente uitweg uit de lockdown en de maatschappelijke discussie hierover aan te gaan."
- CNV Zorg & Welzijn meldt dat zorgmedewerkers toe zijn aan een pauze of op zijn minst een periode met gewone werkdruk. De bond waarschuwt dat de reguliere en uitgestelde zorg niet te snel moet worden opgepakt. In een enquête onder meer dan 2.000 zorgmedewerkers stelde een derde van de ondervraagden toe te zijn aan rust of minstens een gewonere werksituatie. Ook meldde 70 procent een grotere emotionele druk door corona te voelen. De bond pleit voor regionale en landelijke regie bij de opstart.
- Om een opschaling van het OV mogelijk te maken, willen de ov-bedrijven dat PBM verplicht worden voor personeel en reizigers. Daarnaast moet de overheid zorgen voor een duidelijke boodschap wat betreft gedragsregels. Dit is een van de punten uit de brandbrief gericht aan staatssecretaris Van Veldhoven. Daarnaast moet het Kabinet snel duidelijkheid verschaffen over wie er straks het ov kan nemen.
- Angela Merkel heeft opgeroepen tot internationale samenwerking bij het zoeken naar geneesmiddelen en vaccins voor het indammen van coronabesmettingen. "Vandaag de dag ontbreekt naar schatting nog acht miljard euro voor de ontwikkeling van een vaccin", zei de kanselier zaterdag in haar wekelijkse podcast.
- Zieke zorgverleners of nabestaanden van aan corona overleden zorgpersoneel kunnen vanaf nu een beroep doen op een fonds. Twee chirurgen van het UMC Utrecht roepen alle Nederlanders op om geld te storten.
- De coronacrisis leidt tot (verergering van) psychische klachten. Mensen raken door de onzichtbare dreiging en de beperkende maatregelen soms zo van streek dat ze last krijgen van spanning, angst en zelfs paniekaanvallen, zien hulpverleners. Sinds het begin van de crisis is het aantal hulpvragen toegenomen, ziet

MIND. Zo'n dertig procent meer dan gebruikelijk. Tientallen vrijwilligers bieden nu tussen 6 en 10 uur 's avonds extra hulp en advies. Normaal ging de hulplijn om zes uur dicht. "Het is echt belangrijk behandelingen voort te zetten", zegt hoogleraar en klinisch neuropsycholoog Rudolf Ponds, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Gezondheidspsychologie. "Tegelijkertijd droogt de instroom van nieuwe patiënten langzaam op", merkt Ponds. Naar de oorzaak is het gissen. Het kan zijn dat mensen met milde klachten hun huisarts – die druk is met corona – niet willen belasten. Dat is niet zonder risico, waarschuwt Ponds. Klachten kunnen verergeren. "Zeker als patiënten kampen met angstproblematiek, dwang of zelfs waanbeelden ontwikkelen."

- Ouderen met een verhoogde kans op een ernstig verloop van een Covid-19-infectie zouden een bmr-vaccinatie aangeboden moeten krijgen. De studie van wetenschappers van de universiteit van Cambridge en het academisch ziekenhuis in Luton bij Londen bevat aanwijzingen dat de vaccinatie wel eens zou kunnen leiden tot een milder verloop van de infectie.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Arts-epidemioloog Marianne van der Sande is kritisch op mondkapjes: "Het is nergens in de praktijk aangetoond dat mondkapjes in het dagelijks leven werken om mensen te beschermen."
- Als gevolg van de crisis is de orthopedische zorg grotendeels stil komen te staan. Nu de reguliere zorg langzaam opstart, maakt voorzitter Sjoerd Bulstra van de Nederlandse Orthopedische Vereniging zich zorgen over de manier waarop dit gebeurt. De NZa heeft de regie over de gefaseerde opstart van de reguliere, niet-coronazorg. Een belangrijke factor hierin is een lijst waarin 4.500 diagnoses zijn ingedeeld op basis van urgentie. Volgens Sjoerd Bulstra legt deze lijst te veel nadruk op de diagnose, en niet op de klacht waarmee de individuele patiënt komt. "Er worden straks mensen niet behandeld die dringend een behandeling nodig hadden", zegt hij over de gevolgen hiervan op de orthopedische zorg.
- De WHO heeft gereageerd op kritiek uit de VS dat de organisatie te laat waarschuwde voor het coronavirus. "Op 30 januari riepen we een internationale gezondheidsnoodtoestand uit", aldus de voorzitter Tedros Adhanom Ghebreyesus van de WHO. "Op dat moment waren er 82 geregistreerde besmettingen buiten China en nog geen doden. Alle landen hadden dus genoeg tijd om zich voor te bereiden op het coronavirus."

Corona-apps

- De NL Alert-app heeft beveiligingsproblemen gehad. Volgens NOS-techjournalist Joost Schellevis komt het nieuws op een ongelukkig moment, ook al staat het los van de corona-app; "het kan het vertrouwen in apps door de overheid schaden."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

Trends in vertrouwen in de maatregelen

- Trouw laat drie communicatie-experts aan het woord die ingaan op de vraag: "Hoe lang is de boodschap van 'blijf binnen' houdbaar nu de lockdown langzaam versoepelt?" Mariëtte Stel (doet aan de Universiteit Twente onderzoek naar de psychologie achter crisiscommunicatie): "De intelligente lockdown is zich aan het versoepelen, maar van de overheid hebben we daar nog niets over gehoord. Juist nu kunnen duidelijke regels over wanneer je naar buiten mag, helpen. En dan niet alleen die anderhalve meter, maar mensen zitten nu met vragen als: mag ik alleen voor het hoogstnoodzakelijke naar een winkel, of mag ik ook zomershirtjes gaan kopen?" Ook geldt: Nu winkels weer open gaan en de zon komende week weer gaat schijnen, moet de overheid juist krachtiger de blijf-thuisboodschap uitdragen om te voorkomen dat we massaal in de verleiding komen naar buiten te gaan. Bregje Holleman (hoofddocent communicatie aan de Universiteit Utrecht): "Harder zijn kan best, maar dan moet wel heel duidelijk zijn waarom de beperking noodzakelijk is. De afgelopen weken hebben we ons blindgestaard op de cijfers over ziekenhuisopnames en doden. Nu de cijfers dalen, wordt het lastiger met een simpele verwijzing daarnaar de noodzaak van de maatregelen te benadrukken. Laat staan van strengere maatregelen. Je moet dus duidelijker benadrukken hoe extreem ziek ook de verder gezonde mensen hiervan worden, of hoe lang de revalidatie duurt."
- Hoogleraar psychologie Denise de Ridder vindt dat de overheid ons tijdens deze crisis wel wat meer zou mogen sturen. "We worden door de premier streng aangesproken op onze eigen verantwoordelijkheid. Maar als de overheid wil dat we ons op een bepaalde manier gedragen, zegt zij, is het effectiever mensen in staat te stellen gewenst gedrag te vertonen. Daar zou de overheid meer over kunnen meedenken. Het kan al met heel simpele dingen: eenrichtingsverkeer in supermarkten bijvoorbeeld. Of een stoplicht bij de trappen op stations om mensen gedoseerd te laten aankomen en vertrekken."

- Aan die nadruk op de eigen verantwoordelijkheid door het Kabinet kleven nadelen, vinden experts. "Mensen hebben dan de ruimte om informatie te vermijden of te betwisten", zegt crisiscommunicatie-expert Noud Bex. Maar het alternatief – straffen – is ook niet aantrekkelijk, zegt Bas van den Putte, hoogleraar gezondheidscommunicatie aan de Universiteit van Amsterdam. "Straffen werkt niet op de lange termijn, tenzij er een hoge pakkans is en dat zou alleen in een politiestaat zijn vol te houden."
- NOC*NSF is blij met de 110 miljoen euro die het kabinet vrijmaakt om de sportverenigingen te steunen. "Het kabinet komt precies op tijd met deze noodhulp", zegt voorzitter Anneke van Zanen-Nieberg. "Fijn dat de waarde van de Nederlandse sportinfrastructuur zo hoog in het vaandel staat bij Van Rijn en het Kabinet."
- Wiskunde Bert Slagter haalt bij OP1 de exponentiële groei van het virus aan met daar tegenover exponentiële krimp. "Als je nu weer open gaat, dan ben je twee verdubbelingen van het punt af dat alles weer dicht moet." Het reproductiegetal zou zo ver mogelijk onder de 1 moeten zijn zodat je sneller kunt halveren, aldus Slagter. Dit zou volgens hem ervoor zorgen dat je naar een situatie kunt waarin je kunt traceren en isoleren. Volgens zijn berekening is het punt nabij en zou het kunnen gaan om 40 dagen voordat Nederland tot een dergelijke situatie kan komen. "Maar, het wordt ons niet uitgelegd." Steeds meer landen zouden tot deze strategie overgaan, waaronder Duitsland, Noorwegen, Australië. Hij hoopt dat iemand met dit perspectief vanuit de wiskunde -of hij zelf- kan bijdragen aan het advies aan het kabinet.
- In een interview met Volkskrant herhaalt Verenso-directeur Nienke Nieuwenhuizen de drie voorwaarden waaronder een versoepeling van de bezoekersregeling in verpleeghuizen kan plaatsvinden. 1) Er moet sprake zijn van een daling van het aantal nieuwe besmettingen in de verpleeghuizen. 2) Er moeten voldoende PBM en testen zijn. 3) En er moet een 'goed doordacht' plan van aanpak zijn: hoeveel en welke bezoekers worden toegelaten, moeten zij ook worden getest en beschermende kleding dragen? Nieuwenhuizen ziet versoepeling pas op termijn mogelijk worden. "Als de cijfers afvlakken en er een stevig plan ligt, kan de versoepeling misschien vanaf 20 mei ingaan. Maar dan zal waarschijnlijk maar één bezoeker worden toegelaten. Dat is sneu voor families met tien kinderen. Die kunnen niet allemaal tegelijk hun vader of moeder bezoeken. Want dan heb je een tien keer zo grote kans op besmetting als met één bezoeker."

Trends in vertrouwen in de overheid

- In een reconstructie van Volkskrant wordt 'de spectaculaire mondkapjesdeal van 19 maart' besproken. Ilya Bosen (de consultant die is gaan samenwerken met inkopers van het Erasmus MC.) haalt hard uit naar de overheid: "De mislukte transactie in maart is door VWS gebruikt om voortaan buitenstaanders buiten te sluiten." De spanningen op de mondkapjesmarkt lopen door deals als in maart hoger op. Een anonieme bron op VWS: "de mondiale strijd om beschermingsmiddelen is een beproeving? Die markt is gewoon gruwelijk."
- Volgens NRC is de Chinese wildwestmarkt een markt waarop een voorzichtige, redelijke en op consensus gerichte Nederlandse overheid per definitie zwak staat. Je moet óf veel en snel betalen en risico's nemen, óf bereid zijn in te gaan op China's politieke en economische wensen. De Chinese vlag kussen is daarbij een optie, een exportvergunning afgeven voor de chipmachine van ASML een andere.
- Oud-premier Jan Peter Balkenende hoopt dat het kabinet snel aan perspectief voor Nederland kan bijdragen vanwege de coronacrisis. In een interview met De Telegraaf noemt hij dit 'cruciaal' in moeilijke tijden. "Op het moment dat er geen perspectief is, worden mensen onzeker en dan gaat de hoop op een gegeven moment weg. Dat is buitengewoon riskant." Hij is blij met de voorbereidingen van het bedrijfsleven om via protocollen straks zaken weer in beweging te krijgen. "Je wil niet dat de gezondheid in het gedrang komt. Tegelijkertijd: mensen willen juist weer verder kunnen kijken. Ik hoor economen zeggen: dit is geen systeemcrisis, dit is een virus dat toeslaat. Maar als iets te lang gaat duren loop je wel grote risico's."

Onderzoeken

- Elke week wordt het iets drukker in de winkelstraten, concludeert onderzoeksbureau Locatus. Begin april lag het aantal bezoekers op zo'n 25% van wat het voor de crisis was. Aan het einde van de maand lag dat op ongeveer 40%. Het zonnige weer speelt daarbij waarschijnlijk een grote rol. Het bedrijf baseert zich op meetgegevens uit winkelstraten in tien grote steden. Hun systeem telt het aantal passerende mobieltjes.
- De toegenomen drukte leidt niet automatisch tot problemen, legt projectleider Gert-Jan Slob uit in het NOS Radio 1 Journaal. "Niet zolang we op 40 procent van de aantallen van voor de uitbraak zitten en als mensen zich netjes aan de regels houden." In de meeste winkelstraten is er voldoende ruimte om afstand te houden. Maar er zijn een aantal uitzonderingen, zoals de Nieuwendijk in Amsterdam of de Beurstraverse in Rotterdam. "Daar kunnen op termijn problemen ontstaan als er geen maatregelen worden genomen."